

TRUYỆN CỔ TÍCH CỦA NGUYỄN HUY TƯỜNG VÀ MĨ HỌC TIẾP NHẬN VĂN HỌC CỦA THIẾU NHI

Lê Văn Trung

Khoa Giáo dục Tiểu học, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Đà Nẵng

Tóm tắt: Nguyễn Huy Tường là một trong những nhà văn có công rất lớn trong việc đặt nền móng cho nền văn học viết thiếu nhi hiện đại. Bên cạnh những câu chuyện về người thật, việc thật, những câu chuyện cổ tích viết lại của tác giả được đông đảo bạn đọc trẻ em say mê tìm đọc. Thể giới cổ tích của Nguyễn Huy Tường lung linh, kì ảo trong kí ức của thế hệ măng non. Từ lí thuyết mĩ học tiếp nhận, có thể khẳng định sự thành công của Nguyễn Huy Tường trong mảng truyện cổ viết cho thiếu nhi là sự kết hợp hài hòa giữa tài năng nghệ thuật và sự thấu hiểu vô cùng sâu sắc đời sống tâm hồn phong phú của các em.

Từ khóa: Nguyễn Huy Tường, văn học thiếu nhi, truyện cổ tích viết lại, tầm đón đợi, mĩ học tiếp nhận.

1. Mở đầu

Số lượng những câu chuyện cổ tích Nguyễn Huy Tường viết cho lứa tuổi thiếu nhi không nhiều, nhưng ông được xem là một trong những nhà văn thành công nhất trong những sáng tác cho trẻ em. Rất nhiều nhà phê bình đã khẳng định những đóng góp của Nguyễn Huy Tường ở thể loại trên. Tô Hoài khẳng định: “Viết cho các em, anh đã tìm hiểu các em muốn biết gì, các em thích xem gì. Anh đã xem xét khả năng mình, sở trường mình ở đâu. Rồi anh quyết định. Công phu và kiên nhẫn, nghiên cứu và viết, Nguyễn Huy Tường đã cống hiến cho lứa tuổi bạn đọc nhỏ yêu mến của chúng ta những truyện kể cổ tích và truyện kể lịch sử thật đặc biệt của mình” [1;350]. Lê Huy Anh, qua tìm hiểu câu chuyện *Tìm mẹ* cũng đã có những khái quát về những đóng góp của nhà văn: “Chỉ bằng vào một chuyện cổ tích mà có lẽ là rất sơ lược và dường như chưa thấy xuất hiện trong bất cứ hợp tuyển văn học dân gian nào được xuất bản cho tới nay, Nguyễn Huy Tường đã dựng nên, có thể nói, một tụng ca về những tình cảm tốt đẹp của con người” [1;355].

Trong một nghiên cứu về truyện cổ tích của Nguyễn Huy Tường, Nguyễn Thị Huế cũng đã khẳng định những thành công của nhà văn khi hướng ngòi bút của mình đến với bạn đọc nhỏ tuổi: “Bằng sáng tạo của mình, Nguyễn Huy Tường vừa trung thành với truyền thống vừa để lại những dấu ấn độc đáo ở từng câu chuyện. Được viết ra do nguồn truyện kể dân gian nhưng mỗi truyện của ông đều chứa đựng một cách cô đọng những lý tưởng đạo đức và thẩm mĩ truyền thống nhưng đồng thời đã được ông đem thêm vào đó luồng không khí mới của văn chương và của tư tưởng thời đại, tạo nên những tác phẩm có sức hấp dẫn đối với mọi đối tượng bạn đọc” [2;44]. Liên quan đến đề tài, Hồ Hữu Nhật, trong *Ảnh hưởng của văn học dân gian trong truyện thiếu nhi Việt Nam hiện đại* đã phân tích những ảnh hưởng của các yếu tố dân gian tác động đến phương tiện biểu đạt những quan niệm nhân sinh: “Như vậy, yếu tố dân gian dù không mới mẻ

Ngày nhận bài: 11/1/2020. Ngày sửa bài: 17/1/2020. Ngày nhận đăng: 7/2/2020.

Tác giả liên hệ: Lê Văn Trung. Địa chỉ e-mail: levantrungedu@gmail.com

nhưng khi hiện diện trong truyện thiếu nhi hiện đại đã trực tiếp nuôi dưỡng đời sống tâm hồn, trí tuệ, trí tưởng tượng và ý chí của các em. Đồng thời nó góp phần giáo dục điều quan trọng hơn, đó là giáo dục trái tim cho trẻ bằng cách đưa tình cảm cao thượng của con người đến cái góc sâu kín của tâm hồn trẻ thơ” [3;148]. Trong bài viết, tác giả cũng đã phân tích khá sinh động *vấn đề tiếp nhận của bạn đọc nhỏ tuổi*: “Trong văn học thiếu nhi hiện đại, bằng việc tiếp nhận ảnh hưởng văn học dân gian, các tác giả đã thể hiện sự am hiểu tâm lí người tiếp nhận và đã thực sự đưa các em đến sống, nhập vai cùng các nhân vật siêu nhiên, thần kì. Đọc truyện, trẻ sẽ thích thú với những phép biến hóa thần kì của nhân vật” [3;144].

Điềm qua một vài bài viết và công trình nghiên cứu khẳng định sức hấp dẫn trong thế giới truyện cổ của Nguyễn Huy Tưởng, chúng tôi nhận thấy, chưa có bài viết nào đi sâu vào những sáng tạo về cốt truyện, tình huống truyện, về thế giới nhân vật cũng như đi sâu vào nghiên cứu mỹ học tiếp nhận văn học của lứa tuổi thiếu nhi khi tiếp cận các câu chuyện của nhà văn.

2. Nội dung nghiên cứu

Truyện viết cho thiếu nhi đã góp phần tạo nên sự đa dạng, phong phú trong sự nghiệp sáng tác của Nguyễn Huy Tưởng. Bên cạnh những câu chuyện lấy chất liệu từ hiện thực cuộc sống, những câu chuyện lấy chất liệu từ truyện cổ dân gian đã tạo nên vẻ đẹp lung linh, kì ảo trong sự đón nhận của thế giới trẻ thơ.

Với sự thấu hiểu một cách sâu sắc đời sống tâm hồn và sự tiếp nhận của lứa tuổi thần tiên, Nguyễn Huy Tưởng đã đưa các em trở lại với những câu chuyện cổ dân gian. Những câu chuyện cổ quen thuộc được nhà văn bồi đắp thêm vào những tình tiết mới, cốt truyện được coi nói, những nhân vật mới. Không gian truyện được mở rộng theo trí tưởng tượng phong phú của các em. Chuyện xưa và chuyện nay, cái cũ và cái mới xâm thực vào nhau tạo nên những vòng đồng tâm, luyến lầy trong tâm thức các em.

2.1. Tái hiện và tái tạo

2.1.1. Về cốt truyện

Trước hết, các câu chuyện của Nguyễn Huy Tưởng đều được sắp xếp lại. Cốt truyện được phát triển, xung đột truyện được mở rộng, tình huống truyện được xây dựng với nhiều yếu tố bất ngờ so với các câu chuyện cổ tích quen thuộc. Trong truyện *Tám Cám*, xuất thân của Tám được giới thiệu rõ ràng, Tám là con của gia đình Viên ngoại giàu có nhất vùng, nhà ở gần kinh thành. Mẹ của Tám là một người hiền từ, phúc hậu. Năm Tám lên ba tuổi thì mẹ Tám mất. Viên ngoại buồn thương vô cùng, vì không chịu đựng nổi cảnh cô đơn, ông ta lấy vợ kế và sinh ra Cám. Bà dì ghẻ ghét Tám vì Tám càng ngày càng xinh đẹp, trong khi đó Cám thì xấu xí. Mâu thuẫn giữa mẹ con Cám và Tám vẫn là những mâu thuẫn trong gia đình, đó là mâu thuẫn của người hiền và kẻ dữ, người siêng năng chăm chỉ và kẻ lười biếng. Tám được mọi người yêu thương bao nhiêu thì Cám càng bị ghét bỏ bấy nhiêu. Truyện *Tám Cám* của Nguyễn Huy Tưởng vẫn giữ nguyên những quan niệm dân gian. Tám ở hiền nên được Bụt giúp đỡ và trở thành người hạnh phúc. Mẹ con Cám càng lúc càng trở nên tàn nhẫn và độc ác hơn. Hai mẹ con mưu dè ghẻ tìm cách hãm hại Tám. Nhưng cuối cùng cái thiện vẫn chiến thắng.

Sau nhiều lần hóa thân, Tám đã trở lại làm người, Tám càng xinh đẹp và rạng rỡ hơn xưa. Không chấp nhận thua cuộc, Cám tìm đủ cách để tiếp tục chiếm đoạt hạnh phúc của Tám. Cuối cùng, chính sự tham lam, tàn độc của Cám đã đưa đến cái chết của cả hai mẹ con. Trong truyện, Nguyễn Huy Tưởng đã tháo gỡ những lúng túng trong đoạn kết của câu chuyện. Cám bị chết là chính lòng tham không đáy của thị. Tám với tấm lòng độ lượng đã tha cho thị, thế nhưng Cám vẫn không từ bỏ tính ác, Cám vẫn quyết giành ngôi vị của Tám. trong câu chuyện của Nguyễn Huy Tưởng, Cám bị người cung nữ già báo thù. Chính Cám đã sai lính đào hố cho thị và cho người đổ nước sôi cho mình tắm. Cái kết của câu chuyện cổ viết lại được trẻ em tiếp nhận một

cách hợp lí hơn: “Để cho tác phẩm tranh thủ được sự quan tâm của độc giả, cần phải để việc cốt truyện bị phân hủy được hiểu như một tín hiệu được gửi tới cho độc giả để anh ta hợp sức xây dựng tác phẩm. Cần phải đợi một trật tự nào đó có thể làm cho độc giả thất vọng vì không tìm ra được nó; và sự thất vọng này chỉ làm thỏa mãn nếu như độc giả được sự tiếp sức từ tác giả, tạo ra tác phẩm mà tác giả đã tìm cách tháo tung ra. Sự tước đoạt không thể là sự nhượng bộ. Hoạt động xây dựng tác phẩm từ phía độc giả không phải là điều không thể” [4;905].

Trong truyện *Bánh chưng*, cốt truyện được sáng tạo khá độc đáo. Có nhiều tuyến truyện được kể xâm lấn vào nhau. Chuyện Phù Đổng Thiên Vương chiến thắng giặc Ân, mở ra cảnh thái bình cho muôn nơi. Chuyện nhà vua tìm người hiền tài để trị vì thiên hạ và chuyện về cuộc sống của vị hoàng tử mồ côi mẹ sống cuộc sống của người bình dân. Trên nền câu chuyện cổ tích xa xưa, tác giả đã chêm xen nhiều tình tiết mới, không gian truyện gần với hiện thực cuộc sống. Đó là cuộc sống của hoàng tử út và cuộc sống của những người nông phu. Chuyện cung đình và cuộc sống của những người bình dân được kể rất dung dị. Chuyện về nàng Uyên nghèo khó trở thành vợ của hoàng tử. Chuyện về các nàng tiên uyển chuyển áo màu xanh tha thướt đi lại giúp hoàng tử gỏi bánh.

Truyện *Tìm mẹ* là một sáng tạo mới của nhà văn, tuy dựa vào một câu chuyện cổ của người Tây Nguyên, nhưng truyện chỉ giữ lại một số tình tiết như việc chúa làng hóa hổ, việc cây muỗm mọc lên từ nước mắt, chuyện đại bàng giúp hai anh em Nhà và Gạo tìm mẹ. Cốt truyện *Tìm mẹ* là câu chuyện về cuộc đấu tranh vô cùng gian khổ, lâu dài của những người nghèo khó chống lại bọn địa chủ cường hào để giành lại quyền sống, để tìm lại những người thân yêu trong gia đình. *Cô gái gan dạ* vẫn lấy lại phần cốt truyện cổ tích thường gặp nhưng cách kể của tác giả khéo léo hơn. Cô gái tên Thử đã hoàn toàn chủ động trong cuộc chiến với yêu quái. Với niềm tin, trí thông minh và lòng dũng cảm, nàng quyết tâm diệt trừ quái vật để đem lại cuộc sống an lành cho dân chúng: “Hồi lâu, nàng định thân lại, then vì đã sợ một cách nhu nhược. Nàng tự nhủ: làm gì có thần, ta đoán tất không sai. Ta phải giết chết con quái vật. Ta quyết không sợ” [5;17].

Cốt truyện trong truyện cổ tích khá đơn giản, do đặc trưng truyền miệng, truyện cổ thường không có nhiều nhánh rẽ, không có nhiều kiểu kết cấu đa dạng. Sáng tạo thêm một số tình huống truyện, đưa truyện lồng vào truyện, cốt truyện trong truyện cổ của Nguyễn Huy Tưởng được coi nói và tạo dựng những liên tưởng bất ngờ thú vị cho lứa tuổi bạn đọc thiếu nhi.

2.1.2. Về thể giới nhân vật

Trong các câu chuyện cổ tích của Nguyễn Huy Tưởng, thể giới các nhân vật trở nên đông đúc, giàu sức sống và cá tính. Trong truyện *Tám Cám* xuất hiện thêm những nhân vật như cung nữ và người lính già trong cung. Hai kiểu nhân vật này đã góp phần thay đổi cái kết của câu chuyện. Chính người cung nữ già và bọn lính hầu là người trả thù Cám, bởi lẽ trước đây Cám đã là quá nhiều điều ác đối với bà ta. Chọn lựa và đưa thêm nhân vật vào câu chuyện xưa của tác giả là khá hợp lí. Trong cuộc đấu tranh chống lại cái ác, Tám hoàn toàn không đơn độc.

Trong truyện *Bánh chưng*, thể giới nhân vật được lựa chọn để đưa vào rất độc đáo.

Trước hết, tác giả đã xâu chuỗi hai câu chuyện *Thánh Gióng* và *Sự tích bánh chưng bánh dày* vào một truyện. Sự hợp lí của sự lựa chọn này là cả hai câu chuyện cùng xuất hiện vào đời Hùng Vương thứ 6. Tất cả những nhân vật trong hai câu chuyện trong chuyện trên đi lại với nhau tạo nên một giới nhân vật đông đúc và sinh động. Tuy chỉ chêm xen vào một đoạn văn ngắn, nhưng hiệu ứng nghệ thuật có sức lan tỏa lớn. Người anh hùng làng Phù Đổng đã dẹp tan giặc ngoại xâm, đất nước được an vui thái bình, nhà vua mở hội ăn mừng. Không khí lễ hội đã tạo dựng cái nền cho câu chuyện sau càng trở nên sinh động và đông vui hơn. Với truyện *Bánh chưng*, Nguyễn Huy Tưởng đã sáng tạo thêm tuyến nhân vật là những người nông phu. Cuộc sống sinh hoạt của họ đã thổi vào câu chuyện một nguồn sống dào dạt mà trong truyện cổ tích xưa không thể có được. Chàng hoàng tử út sống gần bó với họ. Mỗi tình và lương duyên của chàng với cô gái tên Uyên cũng bắt đầu từ đó.

Thế giới nhân vật trong truyện càng trở nên sinh động và quyền rũ người đọc hơn khi tác giả đã thế giới những nàng tiên đi lại và giúp đỡ hoàng tử út làm bánh: “Họ đi lại trong vườn, nhẹ nhàng uyển chuyển, áo màu xanh tha thướt, trước ngực đều có thêu một bông lúa vàng. Người bung rá gạo, người xách thùng nước, người cầm bó lạt ra dánh làm việc say sưa chăm chỉ lắm. Bên đầm gốc đào, có những nàng tiên ngồi giả bộ trong những chiếc cổ bằng ngọc thạch” [5;35]. Sự sáng tạo trong thế giới nhân vật của Nguyễn Huy Tưởng làm cho câu chuyện càng hấp dẫn người đọc, không gian truyện vừa thực, vừa lung linh, kì ảo. Chuyện trần gian và chuyện tiên giới hòa vào nhau và trở nên gần gũi vô cùng.

Thế giới thần tiên và thế giới con người dường như không có khoảng cách trong các câu chuyện cổ tích của Nguyễn Huy Tưởng. Họ cùng nhau làm việc, cùng nhau nói cười, họ giúp đỡ nhau. Quang cảnh các nàng tiên giúp An Dương Vương xây thành là một khung cảnh thơ mộng đầy chất thơ: “Lúc ấy, các nàng tiên đã đi làm việc rồi. Trên không, các nàng bay đi, bay về. Có hàng vạn nàng tíu tít như những đàn én mùa xuân. Mặt các nàng đẹp như hoa, mắt các nàng sáng như gương. Người các nàng nhẹ nhàng như liễu” [5;138]. Không khí xây thành càng trở nên sinh động, đông đúc, náo nhiệt hơn khi tiên và người cùng hăng say lao động trong không gian tràn ngập tiếng nhạc du dương. Sức mạnh của một dân tộc vốn luôn tự hào là con rồng cháu tiên được hiển hiện một cách tuyệt vời nhất. Trong thế giới nhân vật đẹp đẽ trên, hình ảnh người anh hùng An Dương Vương càng trở nên nổi bật. Người theo sát công cuộc xây thành: “Đêm hôm sau, An Dương Vương đắp thành Ốc. Bốn bề yên tĩnh, sao Ngân Hà vắng vặc. Vua đi đi lại lại trên cánh đồng cỏ bao la, bằng phẳng. Không có một tiếng nói, tiếng cười. Các tướng sĩ hồi hộp chờ những nàng tiên tải đất từ núi Thất Diệu về đây đắp thành, theo những đường vòng xoáy như trôn ốc mà nhà vua đã vạch sẵn” [5;138].

Nhân vật trong truyện cổ tích vốn không có tính cách và sự phát triển nhân cách bởi họ đại diện cho một kiểu người, một lối sống, hoặc phát ngôn cho một quan niệm về đạo lí. Với sáng tạo của mình, Nguyễn Huy Tưởng đã thổi vào các câu chuyện xưa một thế giới mới. Con người Việt Nam, dân tộc Việt Nam hiện diện trong các tác phẩm của nhà văn vì thế càng trở nên gần gũi, sống động hơn.

2.2. Mỹ học tiếp nhận và thế giới trẻ thơ

Trong tiếp nhận một cách hồn nhiên của trẻ em, truyện cổ dân gian được xem là văn bản thứ nhất. Ở lứa tuổi của chúng, những yếu tố huyền ảo chấp cánh cho trí tưởng tượng vô cùng sinh động. Các chi tiết trong truyện luôn khơi gợi trí tò mò, những thắc mắc cũng như những khám phá của chúng về thế giới thần tiên với những chi tiết hoang đường kì ảo cũng như những vấn đề về con người, về thiên nhiên và cuộc sống. Các câu chuyện cổ được viết lại là văn bản thứ hai, khi tiếp nhận văn bản mới, sức tưởng tượng còn non trẻ và phong phú của chúng luôn hiện diện sự xâm thực, đan chen những đối sánh giữa cái cũ và cái mới, truyện cổ viết lại vì thế trở thành một thể tài luôn hấp dẫn thế giới trẻ thơ.

Đối với thiếu nhi, văn học là một phương tiện vô cùng quan trọng đối với việc giáo dục trí tuệ, đạo đức, thẩm mỹ và năng lực phát triển ngôn ngữ. Mặc khác trí tưởng tượng của các em hết sức phong phú trong quá trình tiếp nhận. Vì thế, bên cạnh những đặc điểm chung của một tác phẩm văn học, những tác phẩm văn học dành cho lứa tuổi thiếu nhi còn có những đặc điểm riêng. Rất nhiều người khẳng định sự thành công của Nguyễn Huy Tưởng với những câu chuyện cổ viết cho thiếu nhi. Điều tiên quyết quyết tạo nên sức hấp dẫn của những câu chuyện trên là nhờ nhà văn đã nắm bắt được tâm đón đợi của các em.

Thế giới cổ tích luôn lung linh với những ánh sáng kì diệu trong tâm hồn các em. Bởi trí tưởng tượng của các em là vô cùng phong phú. Câu chuyện về *Chiếc bánh chưng*, *Tám Cám*, *Con cóc là cậu ông Giời*, *Cô bé gan dạ*, *An Dương Vương xây thành Ốc*... đã được chúng tiếp xúc từ thơ bé. Có thể, qua lời kể của mẹ, của bà, những ánh sáng lạ lùng, xanh biếc ấy đã đi vào trong cả giấc ngủ trẻ thơ. Cái kì ảo trong những câu chuyện trên đã nuôi dưỡng, bồi đắp cho

những ước mơ thần tiên. Khi biết đọc, biết viết, các em lại có cách tiếp nhận riêng của mình. Sự tiếp nhận văn học của các em là hoàn toàn tự nguyện. Văn học viết cho trẻ em phải lấy trẻ em làm trung tâm. Không thể cưỡng bức trẻ em nếu câu chuyện đó không phù hợp với tâm đón đợi của chúng: “Như vậy, hướng thứ nhất tiếp cận tác phẩm văn học như là quá trình từ phía người sáng tác, thể giới hiện thực của người sáng tác; hướng thứ hai tiếp cận tác phẩm văn học như là quá trình từ phía người đọc, thể giới hiện thực của người đọc” [6;39].

Nhà văn trước hết là người hết sức nhạy cảm trước những vấn đề hiện thực. Các chi tiết, tình huống, nhân vật và cả những triết lí dân gian tác giả tái hiện và tái tạo phải phù hợp với tâm đón nhận của độc giả trẻ em. Các câu chuyện của Nguyễn Huy Tưởng vẫn trung thành với những triết lí dân gian như “*ở hiền gặp lành*”, “*ác giả ác báo*”, “*chính nghĩa sẽ thắng gian tà*”. Nhưng những câu chuyện này được tổ chức lại một cách hợp lí hơn, giàu sức thuyết phục hơn. Bà dì ghẻ ghét Tấm bởi lẽ bà ta cho rằng Tấm đã cướp đi tất cả của Cám “bà ta thấy Tấm càng lớn càng đẹp, mà Cám thì mỗi ngày một xấu. Tóc Tấm thì đen nhánh, tóc Cám thì rối nhật như tro bếp. Má Tấm trắng hồng hồng, mặt Cám thì sần sùi như da cóc” [5;47]. Nguyễn Huy Tưởng đã đưa đến cho các em một nhân vật Tấm gần gũi với cuộc sống, với cách nhìn của các em. Khi trở thành hoàng hậu, Tấm vẫn dung dị như trước, Tấm đem lụa là gấm vóc vua ban biếu cho mẹ kế và em, Tấm vẫn trong nôm công việc nhà như trước không nề hà điều gì. Với lứa tuổi thiếu nhi, các em tiếp nhận văn học một cách hồn nhiên, vô tư, trong sáng. Đối với các câu chuyện cổ tích xa xưa, tác giả dân gian kể lại những câu chuyện với mục đích gợi gắm những triết lí của cuộc sống. Có những chi tiết, đôi khi, chưa phù hợp với tâm chờ đợi của các em. Tái tạo lại những câu chuyện xưa, Nguyễn Huy Tưởng đã nắm bắt một cách sâu sắc cách nghĩ, cách cảm của các em: “Một văn bản mới gây nên ở độc giả (thính giả) một tâm chờ đợi quen thuộc theo văn bản trước đây, tâm chờ đợi này sẽ biến điệu, được hiệu chỉnh, sửa chữa hoặc chỉ việc lặp lại. Sự biến điệu và hiệu chỉnh sẽ làm biến đổi không gian của hành động nghệ thuật, còn sự sửa chữa hoặc lặp lại sẽ làm biến đổi cấu trúc của thể loại” [7;124]. Như vậy, biên độ của các câu chuyện cổ tích đã được coi nói vô cùng rộng rãi. Hiện thực cuộc sống ùa vào các câu chuyện xưa cũ. Bên cạnh sự hấp dẫn của các chi tiết hoang đường kì ảo, các em được sống trong cái hiện thực gần gũi hơn.

Truyện cổ tích được lứa tuổi thiếu nhi đón nhận một cách nồng nhiệt, sau khi đọc xong một câu chuyện, các nhân vật, sự kiện trong truyện vẫn cứ đi lại trong trí tưởng tượng non trẻ của chúng. Đan kết nhiều câu chuyện lại với nhau, tạo dựng một thế giới cổ tích mới mà ở đó có nhiều nhân vật mà các em đã quen biết là một sự thấu hiểu về tâm chờ đợi của các em. Truyện *Bánh chưng* của Nguyễn Huy Tưởng làm sống lại một cách sinh động thế giới truyện cổ dân gian trong tiếp nhận của các em. Chuyện vẫn kể lại đời vua Hùng thứ 6, sau khi Phù Đổng Thiên Vương dẹp xong giặc Ân xâm lược, đất nước được hưởng nền an vui, thái bình, nhà vua nghĩ đến việc chọn người kế nhiệm ngai vàng. Đan lồng vào đó là câu chuyện về hoàng tử út và nàng Uyên làm bánh để dâng vua. Cách kể chuyện trên đã khơi gợi, kích thích hứng thú thâm nhập vào tác phẩm của các em. Lịch sử, con người xa xưa đột nhiên càng trở nên gần gũi, sống động trong cảm quan của các em. Trẻ em vốn tin vào thế giới thần tiên, những nàng tiên trong câu chuyện *Bánh chưng* hiện lên giống như những người chị dịu dàng của chúng. Thực và ảo đã không còn khoảng cách. Đây là một trong những thành công xuất sắc của Nguyễn Huy Tưởng: “những cổ tích vừa lạ lùng xanh biếc, vừa mê mông những tưởng tượng kì ảo mà trong đó chất chứa cả một kho vàng ngọc những tình cảm yêu thương, những lòng tin, những chí khí đời non lập biển của người Việt Nam, của truyền thống Việt Nam” [1;349].

Với mong ước đem đến cho các em những câu chuyện hay, giúp các em hiểu nhiều hơn những điều hay, điều đẹp của đất nước và con người Việt Nam. Nhưng với tài năng thật sự, các sáng tác của Nguyễn Huy Tưởng đã đạt đến trình độ điển hình khi chọn thể loại truyện cổ tích làm chất liệu đầu tiên. Vận dụng và sáng tạo trên thể loại này, nhà văn đã tạo nên một hiệu ứng nghệ thuật có sức lan tỏa vô hồi, vô hạn. Nó chấp cánh cho trí tưởng tượng và những cảm nhận

phong phú của trẻ em đi vào nhiều ngã rẽ bất tận. Sáng tác của Nguyễn Huy Tưởng là minh chứng cho sự giao hòa giữa những lý thuyết hàn lâm và những sinh thể văn chương dung dị: “Thiên cảm đặc thù của độc giả đối với một thể loại nhất định mà tác giả đến, có thể nảy sinh – theo Jauss – ngay cả khi không có những tín hiệu lộ rõ từ phía tác phẩm. Quá trình này diễn ra trên cơ sở ba nhân tố: 1) các chuẩn mực nổi tiếng hoặc thi pháp nội quan của thể loại; 2) các liên hệ ẩn tàng với những tác phẩm đã nổi tiếng, đã đi vào văn học sử; 3) trên cơ sở sự mâu thuẫn giữa hư cấu và thực tại, khả năng so sánh và đối chiếu bao giờ cũng có đối với độc giả có phản xạ. Nhân tố thứ ba còn quy định việc độc giả có thể tiếp nhận tác phẩm mới cả trong khuôn khổ tầm chờ đợi hạn hẹp của mình lẫn trong lòng kinh nghiệm sống rộng rãi của mình” [7;125].

3. Kết luận

“Trong văn học thiếu nhi của ta, kể chuyện lịch sử và cổ tích, cho đến bây giờ, chưa ai chuyên và thành công như Nguyễn Huy Tưởng” [1;349]. Với trách nhiệm của một nhà văn, Nguyễn Huy Tưởng luôn trăn trở ước mơ ước nhà văn phải làm thế nào để các em thiếu nhi đến với văn học và yêu thích văn học. Để hướng các em đến với những tình cảm cao lớn, tốt đẹp của dân tộc, nhà văn đã tìm tòi, sáng tạo và khẳng định một thế giới nghệ thuật riêng dành cho lứa tuổi thiếu nhi. Sự thành công trên đi ra từ tài năng nghệ thuật và sự thấu hiểu vô cùng sâu sắc nhu cầu thường thức văn học của các em. Những sáng tác của nhà văn không chỉ hấp dẫn lứa tuổi thần tiên, giàu mộng mơ mà còn khơi gợi những xúc cảm thẩm mỹ cho bạn đọc trưởng thành.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bích Thu – Tôn Thảo Miên (Tuyển chọn và giới thiệu), 2003. *Nguyễn Huy Tưởng – Về tác giả và tác phẩm*. Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Thị Huế, 2012. Thế giới cổ tích và huyền thoại trong truyện viết cho thiếu nhi của Nguyễn Huy Tưởng. Tạp chí *Nghiên cứu văn học*, số 5, Tr. 41 – 52.
- [3] Hồ Hữu Nhật, 2017. Ảnh hưởng của văn học dân gian trong truyện thiếu nhi Việt Nam hiện đại. Tạp chí *Nghiên cứu văn học*, số 3, Tr. 140 – 149.
- [4] Lộc Phương Thủy, 2007. *Lí luận – Phê bình văn học thế giới*. Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [5] Nguyễn Huy Tưởng, 2013. *Những Truyện hay viết cho thiếu nhi*. Nxb Kim Đồng, Tp Hồ Chí Minh.
- [6] Trương Đăng Dung, 2004. Tác phẩm văn học như là quá trình. Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
- [7] I.Pilin và E.A Tzurganova, 2003. *Các trường phái nghiên cứu văn học ở Tây Âu và Hoa Kỳ thế kỷ 20*. Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.

ABSTRACT

Nguyen Huy Tuong's rewritten fairy tales and aesthetics reception literary of children

Le Van Trung

Faculty of Primary Education, University of Science and Education, The University of Da Nang

Nguyen Huy Tuong is one of the writers who have contributed greatly to lay the foundations for modern children's writing literature. Besides the stories about the real people, real stories, his rewritten fairy tales attracted many young readers. The world of Nguyen Huy Tuong's tales is shimmering, fantasy through the memories of young generation. From aesthetics reception theory, it can confirm that the success of Nguyen Huy Tuong in fairy tales for children is the harmonious combination between artistic talent and profound understanding of children's plentiful spiritual life.

Keywords: Nguyen Huy Tuong, literary of children, rewritten fairy tales, expectation, aesthetics reception.